

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Městský soud v Praze rozhodl v senátě složeném z předsedy Mgr. Martina Kříže a soudců Mgr. Věry Jachurové a Mgr. Bc. Jana Schneeweise v právní věci

žalobkyně: **A. L.**
bytem XXX
zastoupená advokátem JUDr. Lubomírem Müllerem
se sídlem Symfonická 1496/9, Praha 5

proti

žalovanému: **Ministerstvo práce a sociálních věcí**
se sídlem Na Poříčním právu 1/376, Praha 2

o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 12. 3. 2024 č. j. MPSV-2024/50746-711/1

takto:

- I. Žaloba se zamítá.
- II. Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

1. Žalobou podanou u Městského soud v Praze se žalobkyně domáhala zrušení rozhodnutí uvedeného v záhlaví tohoto rozsudku (dále jen „napadené rozhodnutí“), jímž žalovaný zamítl odvolání žalobkyně a potvrdil usnesení České správy sociálního zabezpečení (dále jen „ČSSZ“) ze dne 8. 2. 2024, č. j. X (dále jen „prvostupňové rozhodnutí“). Prvostupňovým rozhodnutím ČSSZ podle § 102 odst. 4 správního řádu zastavila řízení o žádosti žalobkyně o vydání nového rozhodnutí ve věci poskytnutí jednorázové peněžní částky podle § 2 zákona č. 261/2001 Sb., o poskytnutí jednorázové peněžní částky účastníkům národního boje za osvobození, politickým vězňům a osobám z rasových nebo náboženských důvodů soustředěných do vojenských pracovních táborů a o změně zákona č. 39/2000 Sb., o poskytnutí jednorázové peněžní částky příslušníkům československých zahraničních armád

a spojeneckých armád v letech 1939 až 1945, ve znění účinném do 31. 12. 2023 (dále jen „zákon č. 261/2001 Sb.“).

2. Ze správního spisu vyplývá, že žalobkyně je vdovou po J. L. Usnesením ze dne 17. 7. 2002, sp. zn. X jí ČSSZ na základě její žádosti ze dne 19. 4. 2002 přiznala jednorázovou peněžní částku za dobu manželova neoprávněného věznění od 5. 1. 1983 do 5. 3. 1984, avšak za období od 29. 5. 1979 do 22. 12. 1979 (dále také jen „sporné období“) byla žádost zamítnuta, protože věznění pana L. nebylo zrušeno podle zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o soudní rehabilitaci“).
3. Žalobkyně v roce 2023 požádala o vydání nového rozhodnutí a o poskytnutí peněžní částky za věznění manžela ve sporném období. Doložila kopie listin z odškodňovacího spisu Ministerstva spravedlnosti, ze kterých podle ní plyne, že pan L. byl za sporné období rehabilitován – jeho trestní stíhání bylo zastaveno ve smyslu § 33 odst. 1 zákona o soudní rehabilitaci usnesením Generálního prokurátora České a Slovenské Federativní republiky ze dne 22. 10. 1990, sp. zn. 1 FRPz 148/90.
4. ČSSZ prvostupňovým rozhodnutím řízení o žádosti žalobkyně o vydání nového rozhodnutí zastavila s odůvodněním, že pan L. byl ve sporném období držen ve vazbě, nicméně řízení v předmětné trestní věci bylo zastaveno již ve fázi přípravného řízení. Za politické vězně se však podle § 2 zákona č. 261/2001 Sb., považují jen osoby pravomocně odsouzené. Pan L. byl ve sporném období vězněn jen vazebně a není zde žádný odsuzující rozsudek, který by mohl být dle rehabilitačních předpisů zrušen.
5. V odůvodnění napadeného rozhodnutí se žalovaný plně ztotožnil se závěry ČSSZ. Poukázal na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 31. 5. 2005 č. j. 6 Ads 11/2004-30, z něhož plyne, že za vykonanou vazbu, která neskončila odsuzujícím (a v rehabilitačním řízení zrušeným) rozsudkem, nelze nárok podle zákona č. 261/2001 Sb., přiznat, a že rozhodnutí o zastavení trestního stíhání nelze klást na roveň odsuzujícímu rozsudku. V případě pana L. nebyl vydán odsuzující rozsudek. Nálezy Ústavního soudu, na které žalobkyně poukázala v odvolání, neřeší skutkově srovnatelné případy.
6. V žalobě proti napadenému rozhodnutí žalobkyně namítla, že s ní je zacházeno odlišně než s ostatními politickými vězni (resp. jejich vdovami a vdovci), protože v minulosti ČSSZ jednorázovou částku opakovaně poskytla i žadatelům, jejichž trestní věc neskončila odsuzujícím rozsudkem, ale byli rehabilitováni dle § 33 odst. 1 nebo 2 zákona o soudní rehabilitaci. Poukázala přitom na šest rozhodnutí ČSSZ týkajících se jiných žadatelů.
7. Žalobkyně je přesvědčena, že pokud náleží odškodnění osobám rehabilitovaným podle § 33 odst. 2 zákona o soudní rehabilitaci, tím spíše náleží jejímu manželovi jakožto osobě rehabilitované podle odst. 1 téhož ustanovení. Zákon č. 261/2001 Sb., by měl být v souladu s judikaturou Ústavního soudu a Nejvyššího správního soudu vykládán dle jeho smyslu a účelu a nikoliv formalisticky.
8. Žalovaný navrhl, aby soud žalobu jako nedůvodnou zamítl. Ve vyjádření k žalobě připustil, že výklad pojmu politický vězeň podle § 2 odst. 1 zákona č. 261/2001 Sb., se v minulosti vyvíjel. Jakmile zákon nabyl účinnosti, ČSSZ vydala Meritorní směrnici č. 3/2001, která za politické vězně považovala všechny, jejichž vazba či výkon trestu odnětí svobody se považovaly za nezákonné dle zákona o soudní rehabilitaci. Tato interpretace ale byla příliš široká. Následně byla vydána Meritorní směrnice č. 1/2004, která reflektovala východiska utvářená správními soudy. Z ní plyne, že za politické vězně lze považovat jen osoby

pravomocně odsouzené; nestačí, že byla deklarována jejich účast na soudní rehabilitaci za vazební stíhání. Uvedené potvrzují i konzultační listy č. 3/2007 a č. 9/2007. Posledně uvedený dokument sice s ohledem na vývoj judikatury stanovil, že odškodnění náleží i osobám rehabilitovaným dle § 33 odst. 2 zákona o soudní rehabilitaci, podmínka existence zrušeného odsuzujícího rozsudku ale zůstala.

9. Se žalobkyní nebylo zacházeno diskriminačně. Její žádost bylo třeba posoudit v kontextu ustálené rozhodovací praxe a interních předpisů, které byly aktualizovány s ohledem na vývoj judikatury. Od této praxe se naopak ČSSZ odchýlila v žalobkyní poukazovaných případech pana Z. a J. Judikatura, na kterou žalobkyně v žalobě odkazuje, je dle mínění žalovaného nepřípadná.
10. V replíce žalobkyně uvedla, že interní předpisy ČSSZ, které navíc sama ČSSZ nedodržuje, pro ni nejsou závazné. Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 31. 5. 2005 č. j. 6 Ads 11/2004-30, o jehož závěry správní orgány obou stupňů opřely odepření odškodnění žalobkyni, se skutkově liší. V jím řešené věci totiž žadatel nebyl - na rozdíl od pana L. - soudně rehabilitován. Žalobkyně nevidí důvod, proč by jí mělo být odškodnění odpíráno, když v podobných případech mezi lety 2002 až 2003 jednorázovou peněžní částku ČSSZ přiznávala. Nesouhlasí s tím, že případy pánů Z. a J. byly excesy z ustálené praxe. Panu Z. byla částka přiznána vzhledem k závaznému právnímu názoru Nejvyššího správního soudu. V případě pana J. nemohla být porušena ustálená správní praxe, protože taková praxe nemůže odporovat zákonu.
11. Při rozhodování o žalobě soud vycházel zejména z této právní úpravy:
12. Podle § 102 odst. 4 věty první správního řádu pokud žádost účastníka neodůvodňuje zahájení nového řízení, rozhodne správní orgán usnesením o tom, že se řízení zastaví.
13. Podle § 2 odst. 1 zákona č. 261/2001 Sb., se zákon vztahuje na občany České republiky, kteří byli vězněni mezi 25. únorem 1948 a 1. lednem 1990 a u kterých bylo rozhodnutí o jejich věznění zcela nebo částečně zrušeno podle zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, ve znění pozdějších předpisů, nebo podle zákona č. 198/1993 Sb., o protiprávnosti komunistického režimu a o odporu proti němu (dále jen „politický vězeň“).
14. Podle § 2 odst. 2 zákona č. 261/2001 Sb., se zákon rovněž vztahuje na vdovy a vdovce po osobách uvedených v odstavci 1, pokud jsou občany České republiky, jejichž manželství trvalo po celou dobu věznění, či vzniklo během jejich věznění a jejich manžel kdykoliv později zemřel; stejně tak se zákon vztahuje na vdovy a vdovce, pokud jsou občany České republiky, kteří uzavřeli nové manželství.
15. Podle § 2 odst. 1 písm. d) zákona o soudní rehabilitaci pravomocná odsuzující soudní rozhodnutí vyhlášená v době od 25. února 1948 do 1. ledna 1990, týkající se skutků spáchaných po 5. květnu 1945, podle zákona č. 140/1961 Sb., ve znění předpisů jej měnících a doplňujících, pro trestné činy ... podvracení republiky podle § 98 odst. 1, odst. 2 písm. a), b), ... jakož i všechna další rozhodnutí v téže trestní věci na ně obsahově navazující se zrušují k datu, kdy byla vydána.
16. Podle § 33 odst. 1 zákona o soudní rehabilitaci bylo-li trestní stíhání pro některý z činů uvedených v § 2 a 4 zastaveno nebo přerušeno, mohou osoby uvedené v § 5 odst. 1 požádat, aby v trestním stíhání bylo pokračováno. Žádost lze podat do dvou let od účinnosti tohoto zákona.
17. Po provedeném řízení dospěl soud k závěru, že žaloba není důvodná.

Shodu s prvopisem potvrzuje I. V.

18. Nejprve je zapotřebí uvést, proč byl vlastně pan L. vzat ve sporném období do vazby a jak jeho trestní stíhání skončilo. Z kopie usnesení Generálního prokurátora ČSSR ze dne 29. 1. 1990, č. j. VIII FGv 10/79-133 (dále jen „usnesení o zastavení trestního stíhání ze dne 29. 1. 1990“), která je součástí správního spisu, vyplývá, že pan L. byl zadržen a následně vazebně stíhán pro trestný čin podvracení republiky podle § 98 odst. 1, 2 písm. a), b) zákona č. 141/1961 Sb., trestního zákona, ve znění účinném do 30. 6. 1990, jehož se měl spolu s dalšími spoluobviněnými dopustit (zjednodušeně řečeno) tím, že X. Trestní stíhání proti panu L. bylo zahájeno usnesením vyšetřovatele Správy vyšetřování StB v Praze ze dne 31. 5. 1979, č. j. ČSV VS 8/120-79. Pan L. celkem třikrát marně žádal o propuštění z vazby. Z vazby byl propuštěn až 22. 12. 1979. Teprve dne 8. 12. 1989 bylo trestní stíhání pana L. v návaznosti na amnestii prezidenta republiky pro nepřípustnost zastaveno. Pan L. ale prohlásil, že na projednání věci trvá. Proto bylo v řízení pokračováno a následně bylo jeho trestní stíhání usnesením o zastavení trestního stíhání ze dne 29. 1. 1990 zastaveno z důvodu, že trestnost činu zanikla.
19. Z kopie usnesení Generálního prokurátora České a Slovenské Federativní republiky ze dne 22. 10. 1990, sp. zn. 1 FRPz 148/90 (dále jen „rehabilitační usnesení“), která je taktéž součástí správního spisu, soud zjistil, že spoluobviněná X požádala, aby bylo s ohledem na § 33 odst. 1 zákona o soudní rehabilitaci v trestním stíhání pokračováno, neboť měla za to, že se trestného činu podvracení republiky nikdy nedopustila. Generální prokurátor České a Slovenské Federativní republiky jí dal za pravdu a poté trestní stíhání její i jejích spoluobviněných, tedy i pana L., zastavil, protože jimi spáchaný skutek nebyl trestným činem, „a to z důvodů uvedených v § 1 a v § 2 odst. 1 zák. č. 119/90 Sb., o soudní rehabilitaci“. Toto rehabilitační usnesení nyní soud zasadí do kontextu právní úpravy soudní rehabilitace.
20. Zákon o soudní rehabilitaci upravuje v zásadě pět okruhů případů: i) zrušení pravomocných odsouzení ze zákona pro trestné činy podle § 2 tohoto zákona, ii) zrušení pravomocných odsouzení na návrh v přezkumném soudním řízení pro trestné činy podle § 4 tohoto zákona, iii) pokračování zastavených trestních stíhání pro trestné činy podle § 2 a § 4 na návrh, iv) rehabilitace a odškodnění osob nezákonně zbavených osobní svobody nebo majetku v souvislosti s trestnými činy podle § 2 a § 4, v) zrušení některých dalších (navazujících) rozhodnutí podle § 20 až § 22b.
21. Primární podmínkou účasti na soudní rehabilitaci je podle zákona o soudní rehabilitaci odsouzení pro určitý trestný čin. Výjimky z tohoto pravidla jsou upraveny v § 33 zákona. V jeho prvním odstavci je pamatováno na případy, kdy bylo trestní stíhání pro některý z činů uvedených v § 2 a § 4 zastaveno nebo přerušeno.
22. Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 1. 12. 2018, č. j. 8 Ads 162/2018-53 vyložil, že „ze smyslu i koncepce rehabilitačního zákona je nicméně zřejmé, že za poškozenou osobu se pro účely tohoto zákona považuje pouze osoba, která byla za trestné činy vymezené v § 2 a 4 citovaného zákona vězněna nebo byla vystavena takové represi ze strany státních orgánů, kterou lze z hlediska její intenzity přirovnat k výkonu trestu odnětí svobody (jednalo se zejména o zadržení, zatčení, vzetí do vazby, anebo zařazení do tábora nucené práce podle zákona č. 247/1948 Sb., ale nikoliv již např. ukrývání před zatčením - viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 3. 1995, sp. zn. Tzn 7/95, č. 30/1995 Sb. NS). Celý rehabilitační zákon zjevně dopadá pouze na osoby, které byly potrestány za spáchání skutků, v nichž byly tehdy spatřovány trestné činy uvedené v § 2 a 4 tohoto zákona.“

23. Z výše popsaných skutkových okolností a nastíněné právní úpravy nelze učinit jiný závěr, než že pan L. byl ve sporném období vzat do vazby v souvislosti s trestním stíháním za skutek, v němž byl spatřován trestný čin, který je uveden v § 2 odst. 1 písm. d) rehabilitačního zákona. Přestože bylo trestní stíhání pana L. nejprve zastaveno usnesením o zastavení trestního stíhání ze dne 29. 1. 1990, v reakci na žádost X podanou podle § 33 odst. 1 zákona o soudní rehabilitaci v něm bylo pokračováno a následně bylo trestní stíhání rehabilitačním usnesením ze dne 22. 10. 1990 znovu zastaveno. Není zde tedy deklaratorní rozhodnutí, jímž by soud či jiný orgán veřejné moci vyslovil, že pan L. je účastníkem soudní rehabilitaci, nicméně Generální prokurátor České a Slovenské Federativní republiky jeho trestní stíhání rehabilitačním usnesením zastavil s poukazem na zákon o soudní rehabilitaci, konkrétně na § 33 odst. 1 a § 2 odst. 1 tohoto zákona. Pana L. je vzhledem k tomu nutno považovat za osobu poškozenou podle zákona o soudní rehabilitaci a účastnou na soudní rehabilitaci. Z rehabilitačního usnesení nicméně nevyplývají žádné další právní důsledky týkající se nároku pana L. na odškodnění podle zákona č. 261/2001 Sb. Ty je třeba posoudit podle právní úpravy obsažené v zákoně č. 261/2001 Sb.
24. Nárok na odškodnění podle zákona č. 261/2001 Sb., vznikne politickému vězni (resp. vdově či vdovci po takové osobě) při současném splnění těchto tří podmínek: 1) musí být splněna podmínka občanství České republiky, 2) občan byl na základě rozhodnutí vězněn v době mezi 25. 2. 1948 a 1. 1. 1990, 3) rozhodnutí o jeho věznění bylo zcela nebo zčásti zrušeno buď podle zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, nebo podle zákona č. 198/1993 Sb., o protiprávnosti komunistického režimu a o odporu proti němu.
25. Žalovaný ani ČSSZ v případě pana L. nepopírají splnění podmínky státního občanství ani to, že byl ve sporném období ve vazbě. Předmětem sporu je otázka, zda zastavení trestního stíhání pana L. rehabilitačním usnesením představuje *zrušení rozhodnutí o věznění* ve smyslu zákona č. 261/2001 Sb. Soud se ztotožnil s názorem žalovaného, že tomu tak není.
26. Správní orgány obou stupňů správně poukázaly na rozsudek ze dne 31. 5. 2005 č. j. 6 Ads 11/2004-30, v němž Nejvyšší správní soud dovodil, že podmínka zrušení rozhodnutí o věznění je splněna výhradně tehdy, byl-li v dané věci člověk za daný trestný čin odsouzen soudem, a že za vykonanou vazbu, která neskončila odsuzujícím (a v rehabilitačním řízení zrušeným) rozsudkem, nelze nárok podle zákona č. 261/2001 Sb., přiznat. Tento závěr stojí nepochybně na jazykovém výkladu ustanovení § 2 odst. 1 zákona č. 261/2001 Sb., které při vymezení osobní působnosti zákona výslovně zakotvuje podmínku spočívající v existenci takového rozhodnutí, *kterým bylo rozhodnutí o věznění zcela nebo částečně zrušeno*. Nejedná se v žádném případě o ojedinělý závěr soudu - k témuž závěru dospěl Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 21. 8. 2003 č. j. 5 A 554/2002-17 (v němž šlo o vazební stíhání žalobce, který byl z vazby přímo předveden do tábora nucených prací) či v rozsudku ze dne 10. 7. 2003 č. j. 5 A 547/2002-17 (v němž byl řešen případ žalobce, který byl v padesátých letech ve vazbě a následně v roce 1964 mu Ministerstvo spravedlnosti poukázalo odškodnění za neoprávněnou vazbu). Lze shrnout, že požadavek na existenci zrušeného odsuzujícího rozsudku má oporu nejen v zákoně, ale i v judikatuře, která jej vykládá.
27. Žalobkyni je možné přisvědčit v tom, že na rozdíl od případu, který řešil Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 31. 5. 2005 č. j. 6 Ads 11/2004-30, bylo v případě jejího manžela zastaveno trestní stíhání s výslovným poukazem na rehabilitační zákon. Tato skutečnost se zajisté promítá v rovině zákona o soudní rehabilitaci a jeho účelu: *odstranit nepřiměřené tvrdosti v používání represe, zabezpečit neprávem odsouzeným osobám společenskou rehabilitaci*

a přiměřené hmotné odškodnění a umožnit ze zjištěných nezákonností vyvodit důsledky proti osobám, které platné zákony vědomě nebo hrubě porušovaly (§ 1 odst. 1 zákona). Zákon o soudní rehabilitaci přitom obsahuje vlastní (samostatnou) úpravu hmotného odškodnění. To ovšem nic nemění na tom, že usnesením o zastavení trestního stíhání, jakkoli je v něm reflektován zákon o soudní rehabilitaci, nedochází k žádnému zrušení předchozího odsuzujícího rozsudku či rozhodnutí o vazbě; je jím „pouze“ zastavováno trestní řízení.

28. Poukaz žalobkyně na případy, v nichž Ústavní soud dovodil nárok některých osob rehabilitovaných dle § 33 odst. 2 zákona o soudní rehabilitaci na jednorázovou částku dle zákona č. 261/2001 Sb., je zavádějící a na nyní posuzovanou věc nedoléhá. V této „rehabilitační linii“ šlo o případy, kdy byli političtí vězni odsouzeni vojenskými soudy (zpravidla) za vyhýbání se služební povinnosti k trestům odnětí svobody, které také vykonali. Na počátku století tyto odsuzující rozsudky Nejvyšší soud (na základě stížnosti pro porušení zákona) rušil a současně obviněné zprošťoval obžaloby. Poté byla deklaratorními rozsudky prohlašována účast těchto osob na soudní rehabilitaci dle § 33 odst. 2 rehabilitačního zákona. ČSSZ následně odmítala takto rehabilitovaným osobám přiznat jednorázovou částku dle zákona č. 261/2001 Sb., s odůvodněním, že ke zrušení trestních rozsudků došlo mimo rehabilitační řízení a účast na rehabilitaci byla vyslovena dodatečně *per analogiam*. Ústavní soud (viz např. náleze ze dne 26. 2. 2008, sp. zn. I. ÚS 1916/07 a judikaturu tam uvedenou) označil tento závěr za příliš formalistický a čistě dogmatický gramatický výklad právních předpisů. Postup, jímž bylo dosaženo zrušení trestních rozsudků, podle Ústavního soudu směřoval k témuž cíli jako postup podle zákona o soudní rehabilitaci a nelze na něj nahlížet jako na účelový a z tohoto pohledu méně hodnotný než ten, který zakotvuje zákon č. 261/2001 Sb.
29. Zásadní rozdíl mezi nyní projednávanou věcí a těmito případy tkví v *existenci rozsudku odsuzujícího k trestu odnětí svobody*, který byl následně zrušen. Žádný takový odsuzující rozsudek v případě pana L. neexistuje. Žalobkyně tento klíčový rozdíl záměrně přehlíží. Nutno dodat, že po zásahu Ústavního soudu ve věcech zmíněných v předchozím odstavci rozhodoval Nejvyšší správní soud, a to rozsudky označenými žalobkyní v bodě V. žaloby. Vzhledem k již zmíněné podstatné odlišnosti těchto případů od nyní projednávané věci je odkaz žalobkyně na tyto rozsudky nepřipadný.
30. Žalobkyně též s poukazem na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 7. 2. 2007, č. j. 3 Ads 53/2006-31 namítla, že by měla mít nárok na jednorázovou částku coby vdova po manželu rehabilitovaném dle § 33 odst. 1 zákona o soudní rehabilitaci *tím spíše*, že tento nárok mají osoby rehabilitované dle § 33 odst. 2 tohoto zákona. Zmíněný rozsudek se však týká příplatku na starobním důchodu rehabilitovaných osob, nikoli odškodnění dle zákona č. 261/2001 Sb., a s ohledem na tuto zásadní skutkovou odlišnost je odkaz na něj rovněž nepřiléhavý.
31. Soud uzavírá, že byt byl pan L. rehabilitačním usnesením ve vztahu ke spornému období rehabilitován ve smyslu § 33 odst. 1 zákona o soudní rehabilitaci, nesplňuje obligatorní podmínku pro přiznání nároku na jednorázovou peněžní částku dle zákona č. 261/2001 Sb., protože nikdy nebyl v tomto trestní řízení odsouzen a žádným rozhodnutím nebylo (ani nemohlo být) *zrušeno rozhodnutí o jeho věznění*.
32. Žalobkyně dále namítla, že s ní bylo zacházeno diskriminačně, tedy odlišně od jiných poškozených, jimž bylo přiznáno jednorázové odškodnění za dobu vazby dle zákona č. 261/2001 Sb., aniž by existoval odsuzující rozsudek.

Shodu s prvopisem potvrzuje I. V.

33. Zásada rovnosti je ve správním právu vyjádřena principem vázanosti správního orgánu vlastní správní praxí v případě, že mu zákon dává prostor pro uvážení a pokud se taková praxe vytvořila (srov. např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 27. 8. 2015, č. j. 2 Ads 171/2015-6, bod 16 a judikaturu tam uvedenou). Podle konstantní judikatury Nejvyššího správního soudu je správní praxe zakládající legitimní očekávání „ustálená, jednotná a dlouhodobá činnost (příp. i nečinnost) orgánů veřejné správy, která opakovaně potvrzuje určitý výklad a použití právních předpisů“ (viz usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 21. 7. 2009, č. j. 6 Ads 88/2006-132). Z právě uvedeného plyne, že aby se žalobkyně mohla úspěšně dovolat porušení zákazu diskriminace, musela by prokázat, že se ČSSZ a v návaznosti na to i žalovaný odchýlili od své ustálené a zákonné praxe.
34. Žalobkyně sice poukázala na šest konkrétních případů, doložila však pouze rozhodnutí ČSSZ ve věci J. J. Ve vztahu k rozhodnutím ČSSZ ve věci paní S. a pánů Š., N., Z. a J. žádná rozhodnutí soudu nedoložila, přestože to bylo její povinností [§ 71 odst. 1 písm. e) ve spojení s § 37 odst. 3 větou čtvrtou s. ř. s.]. V tomto směru žalobkyně neunesla důkazní břemeno a svá tvrzení neprokázala.
35. Jediné žalobkyní doložené rozhodnutí, jímž ČSSZ přiznala panu J. jednorázovou peněžní částku dle zákona č. 261/2001 Sb., není způsobilé prokázat opodstatněnost žalobkyní namítané diskriminace. I kdyby bylo pravdou, že ve skutkově obdobných případech pánů L. a J. ČSSZ skutečně rozhodla odlišně, jednalo by se stále o jediné „odlišné“ rozhodnutí, které není s to prokázat existenci dlouhodobé a ustálené správní praxe ČSSZ. Z tohoto důvodu soud k provedení důkazu tímto rozhodnutím ČSSZ nepřikročil.
36. Z právního názoru, který soud v rámci vypořádání žalobních námitek v této věci zaujal, zřetelně plyne, že případná jiná rozhodnutí, jimiž ČSSZ v minulosti přiznala jiným žadatelům jednorázovou peněžní částku podle § 2 zákona č. 261/2001 Sb., za dobu výkonu vazby, přestože jejich trestní stíhání nebylo završeno pravomocným odsuzujícím rozsudkem, byla vydána v rozporu se zákonem. Taková rozhodnutí správního orgánu nejsou způsobilá založit legitimní očekávání kohokoliv (a tedy ani žalobkyně), že ČSSZ bude v této nezákonné praxi dále pokračovat. Jak dovodil Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 12. 5. 2016, č. j. 5 As 155/2015 – 35, legitimního očekávání z titulu zavedené správní praxe se zpravidla nelze dovolávat, jednalo-li se o správní praxi nezákonnou, jejíž následování je nežádoucí.
37. Nepřípadný je též poukaz žalobkyně na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 13. 5. 2020, č. j. 1 Ads 360/2019-20 týkající se pana J., na který žalobkyně upozornila v replice. Z první věty prvního odstavce odůvodnění zmíněného rozsudku se totiž podává, že „(j)ádrem sporu v projednávané věci je včasnost žádosti o jednorázovou částku, resp. o její přepočet podle zákona č. 261/2001 Sb.“ Právě citovaný rozsudek nemůže do nyní projednávané věci vnést relevantní právní náhled, neboť je v něm primárně řešena zcela odlišná otázka, ale zejména není s to přinést žádná nová skutková zjištění, která by mohla zpochybnit zákonnost závěru žalovaného o nepřiznání jednorázové částky žalobkyni za vazební stíhání jejího manžela. Vzhledem k tomu, že předmětem dokazování v soudním řízení jsou právě skutkové otázky, soud nepřikročil ani k provedení důkazu tímto rozsudkem.

38. V reakci na vyjádření žalovaného k žalobě a repliku žalobkyně soud pro úplnost uvádí, že interní předpisy ČSSZ vskutku pro žalobkyni závazné nejsou. ČSSZ i žalovaný však opřeli prvostupňové i napadené rozhodnutí o relevantní zákonnou úpravu a judikaturu, která ji vyložila. Ve vyjádření k žalobě žalovaný toliko podpůrně poukázal na své interní předpisy, které reflektovaly změnu rozhodovací praxe správních soudů na počátku století.
39. Soud nepřisvědčil žádné ze žalobních námitek, a proto žalobu podle § 78 odst. 7 s. ř. s. jako nedůvodnou zamítl. Za splnění podmínek uvedených v § 51 odst. 1 s. ř. s. o žalobě rozhodl bez nařízení ústního jednání (oba účastníci řízení s tímto postupem souhlasili).
40. Žalobkyně nebyla ve sporu úspěšná a procesně úspěšnému žalovanému žádné náklady nad rámec jeho běžné úřední činnosti nevznikly. Soud proto druhým výrokem rozsudku v souladu s § 60 odst. 1 s. ř. s. rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

Poučení:

Proti tomuto rozsudku lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává ve dvou vyhotoveních u Nejvyššího správního soudu, se sídlem Moravské náměstí 6, Brno. O kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud. Kasační stížnost lze podat pouze z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 s.ř.s. a kromě obecných náležitostí podání musí obsahovat označení rozhodnutí, proti němuž směřuje, v jakém rozsahu a z jakých důvodů jej stěžovatel napadá, a údaj o tom, kdy mu bylo rozhodnutí doručeno. V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie. Soudní poplatek za kasační stížnost vybírá Nejvyšší správní soud.

Praha 27. března 2025

Mgr. Martin Kříž v. r.
předseda senátu